

BELEŽKE

Nenavadna razstava v »Almeriji«

Tovarna usnja je že večkrat opazila znatne poškodbe govejih in telečjih kož, ki jih prejema v predelavo. To se je ponovilo tudi pred kratkim, ko je prejela približno 15 tisoč kilogramov poškodovanih kož od podjetja »Koteks« v Zagrebu. To je upravo tovarne spodbudilo k organizaciji razstave poškodovanih kož, na katero je povabila vse, skozi katerih roke gredo kože na svoji poti iz klavnice v usnjarno. Tudi na razstavi so ugotovili, da so kože precej poškodovane. Toda ker na nobenem kosu ni znaka klavnice, ki je odrila, do sedaj niso mogli odkriti pravega krivca. Zato so sestavili komisijo, ki naj raziše to vprašanje in vloži ovadbo pri javnem tožilstvu.

Ta primer samo potrjuje že od prej znano dejstvo, da je položaj na domačem trgu surove kože dokaj neurejen. Odkar so odpravili odkupna podjetja, ki so imela monopolni položaj, so se na trgu pojavila številna odkupna podjetja. Zaradi pomanjkanja surovih kož in tako velikega števila novonastalih podjetij so se cene stalno dvigale, kakovost surovih kož pa se je slabšala, saj so jih kupci ali ne glede na pogoje.

V gonji za blagom so odkupna podjetja pričela prevzemati surovino od klavnice ne glede na to, ali surovina ustreza predpisanim standardom.

Kasneje so predpisali najvišje

cene za surove kože, toda niti to ni uredilo trga. Poizkusi vsklajevanja odkupnih cen in odkupnih stroškov s prodajnimi cenami so ostali brez pravega uspeha. Ta predpis so izigrali na vse mogoče načine in so surove kože odkupovali celo po cenah, ki so bile višje od prodanih. Zato so številna podjetja utrpela precejšnje finančne izgube.

Dogovorjene cene, ki veljajo kot podlaga prodajnih, so tako nizke, da danes ne morejo kriti odkupnih stroškov. Za goveje kože I. razreda so n. pr. določili prodajno ceno 170 din po kilogramu. Toda odkupna cena je znašala 140 din. Stroški odkupa so bili preko 40 din, ne pa 30 dinarjev, kakor je bilo določeno. Tako je imelo podjetje izgubo 10 dinarjev pri vsakem kilogramu odkupljene kože. Pri telečjih kožah je izguba 27 din po kilogramu. Podobno je tudi s kozino in svinjino.

Da bi se nekako otrsela teh izgub, so podjetja netočno izkazovala teže in asortiment, še posebej zaračunavala stroške id. Lani so ustanovili avkcijsko mesto za kože lo volno v Beogradu. Toda niti to ni bistveno vplivalo na stanje na trgu, saj v položaju, ko so cene določene, niti ni moglo biti prave avkcije, ki se je spremenila v dogovor o prodaji.

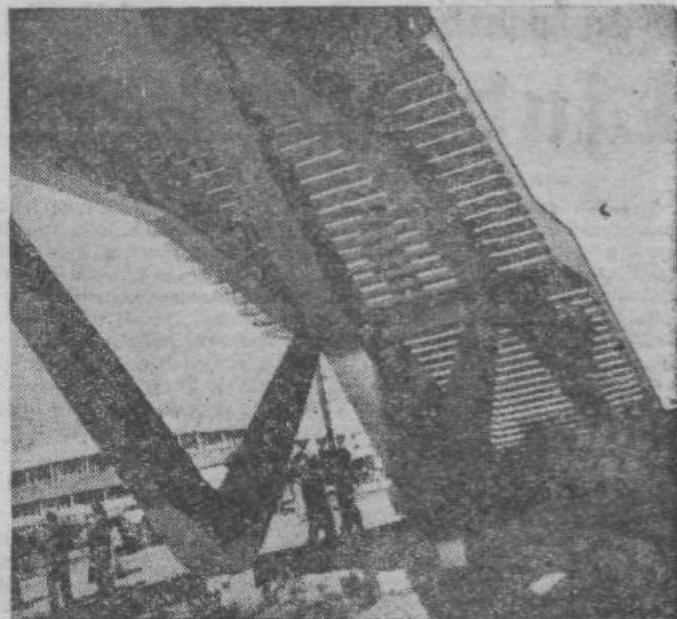
Razstava v »Almeriji« je nov dokaz, da je že skrajni čas, da se uredijo razmere na domačem trgu surovih kož. Združenje

usnjarske industrije je v tem smislu predlagalo med drugim tudi to, naj odpravijo določanje cen, naj bo licitacija pri avkcijah prosta do določene meje in naj se prijava blaga ob avkciji opravi z označbo vseh lastnosti blaga, da bi kupec lahko poznal njegov izvor.

Združenje meni, da bi takšni ukrepi stimulirali tako klavnice kakor tudi odkupna podjetja, s tem pa tudi usnjarska industrija ne bi trpela nobene škode. Gotovo bi to omogočilo boljše poslovanje in bolj pazljivo manipuliranje z blagom. V vsakem primeru je pač treba nekaj storiti.

Takšnih razstav, kakršna je bila tista v »Almeriji«, res ne bi več bilo treba.

D. Puškarić

Z velesejma v Zagrebu

Groba kršitev zakonskih predpisov

Uredba o obrtnih delavnicah in podjetjih dovoljuje posameznim obrtnikom, da vzamejo v delo največ pet delavcev. Doga

ja pa se, da mnogi obrtniki kršijo te predpise s tem, da zaposlujejo večje število delavcev. Razen tega, da kršijo to uredbo, pa mnogi obrtniki opravljajo tudi taka dela, ki ne spadajo v obrtno dejavnost in za katero največkrat nimajo niti dovoljenja. Tako poslovanje ima za posledico, da se obrtniki izognejo plačilu davka in da

zaidejo v razne špekulacije, ki škodujejo našemu gospodarstvu.

Zelo značilen primer so odkrili v Subotici. Marija Simon, ki izdeluje umetno cvetje, je vzela v delo 12 delavcev, ki so delali v nezdravih prostorih. Teh delavcev ni niti prijavila Zavodu za socialno zavarovanje. Šele inšpekcija je preprečila nadaljnje delo tega nezavednega obrtnika.

Obrtniki, ki imajo zaposlenih večje število delavcev, opravljajo delo tudi v drugih krajih države. Najpogostejše gredo v Bosno, Dalmacijo in Crno goro in tam nadaljujejo svojo dejavnost. Tako je Blaško Gabor, soboslikar iz Subotice, razen tega da je vzel v delo večje število delavcev kot pa je dovoljeno, razširil svojo dejavnost na ozemlje Bosne in Hercegovine. Sklenil je pogodbo z gradbenim podjetjem v Mostarju za delo v Konjicu v vrednosti 700.000 dinarjev, v tovarni »Igman« za 3.500.000 dinarjev, nadalje je prevzel dela pri gradnji poslopja okrajnega odbora v Konjicu za 600.000 dinarjev itd.

Razen teh glavnih poslov je opravljal še vrsto manjših. Očitno je, da vseh teh del ni

mogel izvršiti z majhnim številom delavcev.

Soboslikarska zadruga »Ukras« iz Subotice je sklenila pogodbo s podjetjem »Vranica« iz Sarajeva za neka dela. Toda, zgodilo se je, da je zadruga odstopila ta dela Gaborju. Zadruga pa je imela še naprej sklenjeno pogodbo. Ko so delo končali, je zadruga predložila podjetju »Vranica« račun v višini 4.200.000 dinarjev. Od te vsote je zadruga obdržala zase 400.000 dinarjev, ostalo pa t. j. 3.800.000 je dobil Blaško Gabor.

Taka operacija soboslikarske zadruge iz Subotice, ki je za posredništvo vzela 400.000 dinarjev in ki je temu obrtniku pripomogla, da je prišel do ogromnega zaslužka, pomeni težak gospodarski prestop. Čudno je, da upravni odbor zadruge ni preprečil tako delo.

Ti primeri kršitve uredbe o obrtnih delavnicah in podjetjih in operacije, ki meje na kriminal, dokazujejo, da je treba okrepiti delo organov inšpekcije in krivce zasledovati. Tudi organi upravljanja v zadrugah in podjetjih se morajo boriti za odpravo takih pojavov, zaradi katerih trpi družba veliko škodo.

M.

Varčevanje delovne sile v industriji

Najbolj razširjena metoda varčevanja delovne sile je poenostavljenje ali popolna odprava kake delovne faze, kar ima za posledico, da delavec proizvaja več.

Da bi lahko resno pričeli varčevati delovno silo, moramo vsako operacijo v proizvodnji kakega izdelka preveriti z njenih raznih strani:

- namen konkretne operacije,
- ali se ta operacija lahko poenostavi ali pa vsaj kak njen del,
- kakšne so naprave in orodje, ki ga uporabljamo,
- po kakšnih metodah postopamo,
- uporabljeni material,
- delovni pogoji itd.

Vsako od teh vprašanj lahko razčlenimo na več tipičnih pogojev, ki morajo obstajati, da bi sploh lahko izvajali načelo šted-

nje delovne sile. Če n. pr. postavimo vprašanje o namenu kake konkretne operacije, v kateri proizvajajo del kakega izdelka, se moramo vprašati tudi to, ali ne bi bilo mogoče ta del nabaviti drugje po nižji ceni, ali se takšna operacija v istem podjetju morda ne ponavlja, ali je ne bi kazalo opravljati na kakem drugem delovnem mestu itd. Glede uporabe strojev in orodja si moramo zastaviti vprašanje, ali se izdelek ne bi morda lahko bolje proizvedel na drugih strojih, ali stroj obratuje s potrebno hitrostjo itd. Kar zadeva delovne pogoje — ali je svetloba obilna, ali je ventilacija prostorov zadostna, ali so bili napravljeni vsi varnostni ukrepi itd.

S preudarnim delom je mogoče doseči precejšnje prihranke, s tem pa se poveča delovna proizvodnost.

Elastičnost v potrošniškem kreditiranju

Potrošniški krediti imajo po eni strani namen, da povečajo prodajo industrijskega blaga široke potrošnje in s tem na koncu konca tudi proizvodnjo tega blaga, po drugi strani pa da omogočijo potrošniku, da lažje kupi potrebno blago večje vrednosti in z daljšo dobo trajanja ter tako poveča svojo življenjsko raven. Glede na te namene kreditna politika upošteva tako gibanje proizvodnje, uvoza in prometa z industrijskim blagom za široko potrošnjo, kakor tudi potrebe prebivalstva po takem blagu. Zato pa mora biti politika potrošniškega kreditiranja elastična. Na podlagi take politike so bili tudi leta 1952, ko smo prešli na novi gospodarski sistem, sprejeti novi predpisi, ki so dali široke okvire za odobritev potrošniških kreditov. S porastom proizvodnje industrijskega blaga za široko potrošnjo so se potrošniški krediti ob začetku leta 1953 in sredi leta 1955 še bolj liberalizirali. Toda začasno stanje na trgu v pogledu preskrbljenosti s posameznimi industrijskimi proizvodi, za široko potrošnjo in veliki porast potrošniških kreditov v četrtem trimesečju lani je zahtevalo določene ukrepe za omejevanje potrošniških kreditov. Tako stanje je trajalo samo malo časa in sprememba na boljše je dovolila, da so se izboljšali tudi pogoji za dodelitev potrošniških kreditov.

Z zadnjimi ukrepi, sprejetimi v začetku julija letos, so podaljšani roki vračanja potrošniških kreditov za celo vrsto industrijskih izdelkov in pod določenimi

pogoji je omogočeno tudi obnavljanje kreditov.

Spisek proizvodov, ki jih je mogoče kupiti na dveletni namesto enoletni kredit, obsega predvsem vse proizvode za gospodinjstvo: štedilnike, bojlerje, hladilnike, sesalce za prah, kuhinjski pribor in pribor za pranje perila, linolet, preproge, blago za pohištvo, posteljno opremo in radijske aparate, motorje, kolesa, šivalne in pisalne stroje in drugo. Potrošniški krediti za nabavo omenjenih predmetov se odobrava na dve leti, če višina kredita presega dvomesečno plačo posojiljemalca.

Da bi dobil novo posojilo, še preden je izplačal dolg prejšnjega posojila, mora posojiljemalec, poleg splošnih pogojev v pogledu kreditne sposobnosti, izpolniti še naslednje posebne pogoje:

- odplačati je moral polovico ali dve tretjini prejšnjega ali moral je redno odplačevati dosedanj kredit,
- z novim kreditom mora

poravnati dolg dosedanjega kredita.

Ce je posojiljemalec izplačal polovico dolga sedanjega kredita, lahko dobi nov kredit samo z istim ali krajšim rokom, kakor je bil določen za sedanj potrošniški kredit. Ce je odplačal tri četrtine dolga od sedanjega kredita, lahko dobi kredit z odplačilnim rokom enega, dveh ali treh let, kar je odvisno od vrste blaga za široko potrošnjo, ki ga želi kupiti.

Vsi ti ukrepi so bolj ali manj vplivali na gibanje potrošniških kreditov:

Leto	Uporaba potroš. kred. (v milijonih dinarjev)
1953	22,2
1954	30,2
1955	38,8

Delovanje zadnjih ukrepov se še ni moglo odraziti v juliju, ko so bili ti ukrepi sprejeti, zato pa skok potrošniških kreditov v avgustu letos kaže, da potrošniki precej izkoriščajo izboljšane pogoje za nabavo kredita.

(v milijonih dinarjev)		Izkoriščanje potrošniških kreditov po mesecih	
Stanje potrošniških kreditov ob koncu meseca			
januar	27,1	1,8	
februar	26,6	2,7	
marec	26,4	2,8	
april	26,5	3,3	
maj	26,9	3,2	
junij	27,5	3,5	
julij	28,3	3,7	
avgust	30,1 (začasni podatek)	5,0 (začasni podatek)	

Treba je pričakovati kot normalen pojav še nadaljnji porast potrošniških kreditov, to tem prej, ker blagovno-denarno stanje pogojev za njihovo izkoriščanje.

D. V.